

Sygn. akt III AUa 558/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Antonina Grymel (spr.)
Sędziowie	SSO del. Gabriela Pietrzyk - Cyrbus SSA Lena Jachimowska
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2013r. w Katowicach

sprawy z odwołania B. W. (B. W.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Częstochowie

z dnia 28 grudnia 2012r. sygn. akt IV U 1583/12

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie,

2. odstępuje od obciążenia ubezpieczonego kosztami postępowania apelacyjnego.

/-/ SSO del. G. Pietrzyk-Cyrbus /-/ SSA A. Grymel /-/ SSA L. Jachimowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 558/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 lipca 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych

w C. odmówił B. W. prawa do emerytury uznając

za udowodniony okres składkowy w wymiarze 18 lat, 6 miesięcy i 28 dni, co oznacza, iż nie wykazał wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa

w art. 27 lub art. 28 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Nadto wskazano, iż zgodnie z art. 10 cytowanej ustawy do okresu ubezpieczenia nie zaliczono okresu pracy w gospodarstwie rolnym oraz opłacania składek na FUS, ponieważ pobiera świadczenie rolne.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury podnosząc, iż pracował w gospodarstwie rolnym od 16 roku, zaś przez znaczną część życia jednocześnie pracował zawodowo i w gospodarstwie rolnym. Po 1990r. ze względu na stan zdrowia przyznano mu rentę z KRUS.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania powołując się na okoliczności przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Nadto podano, iż z pisma KRUS z dnia 3 września 2012r. oraz z decyzji z dnia 5 marca 1994r. przyznającej ubezpieczonemu rentę rolniczą wynika, iż przy rozpatrzeniu uprawnień do renty oraz przy ustalaniu jej wysokości został uwzględniony okres prowadzenia gospodarstwa rolnego od 1 stycznia 1978r. do 31 marca 1994r., w związku z czym brak podstaw do wliczenia tego okresu do stażu emerytalnego.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie wyrokiem z dnia 28 grudnia 2012r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał B. W. prawo do emerytury w ustawowej wysokości, począwszy od 16 lipca 2012r.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, iż ubezpieczony urodził się (...). Od 16 roku życia pracował w gospodarstwie rolnym rodziców.

Od 1 września 1963r. do 30 kwietnia 1976r. (12 lat, 8 miesięcy) był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w C., natomiast od 4 maja 1976r. do 31 marca 1982r. (5 lat, 10 miesięcy, 28 dni) - w Hucie "C.". W okresie od 1 stycznia 1978r. do 31 marca 1994r. (16 lat, 3 miesiące) podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników i za ten okres opłacił składki.

W dniu 19 stycznia 1994r. zgłosił w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniosek o rentę inwalidzką rolniczą dla współwłaściciela gospodarstwa rolnego. Decyzją z dnia 5 marca 1994r. rolniczy organ rentowy przyznał mu prawo do renty inwalidzkiej rolniczej od 1 października 1993r. Do ustalenia części składkowej przyjęto 5,00 lat opłacania składki na Fundusz Emerytalny Rolników przypadające do 31 grudnia 1982r. po 1% emerytury podstawowej za każdy rok; 8,00 lat opłacania składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników przypadających do 31 grudnia 1990r. po 1% emerytury podstawowej za każdy rok; 3,25% lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu po dniu 31 grudnia 1990r. po 1% emerytury za każdy rok. Następnie decyzją z dnia 1 kwietnia 1994r., w związku z zatrudnieniem ubezpieczonego w okresie od 1 września 1963r. do 30 kwietnia 1976r. i od 4 maja 1976r. do 31 marca 1982r. oraz przedłożeniem świadectw pracy dotyczących tych okresów, do ustalenia części składkowej renty przyjęto również 18,58 lat podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu po 1,5% emerytury podstawowej za każdy rok.

Decyzją z dnia 13 lipca 2012r., wydaną z urzędu, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na podstawie art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników przyznała ubezpieczonemu prawo do emerytury rolniczej w wysokości dotychczas pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy.

W dniu 19 lipca 2012r. B. W. zgłosił w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosek o emeryturę.

Rozpatrując powyższy wniosek organ rentowy uwzględnił do okresów składkowych zatrudnienie odwołującego od 1 września 1963r. do 30 kwietnia 1976r. oraz od 4 maja 1976r. do 31 marca 1982r. w łącznym wymiarze 18 lat, 6 miesięcy i 28 dni, odmawiając uwzględnienia okresu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników od 1 stycznia 1978r. do 31 marca 1994r. z powodu pobierania przez niego świadczenia rolnego.

Przechodząc do rozważań Sąd I instancji wskazał, iż zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) - w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonej decyzji, a także w dacie zamknięcia rozprawy, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949r. przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn;
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 27a.

W myśl art. 28 tej samej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949r., którzy nie osiągnęli okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 27 pkt 2, przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn;
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 15 lat dla kobiet i co najmniej 20 lat dla mężczyzn.

Sąd Okręgowy przypomniał także, iż wedle art. 10 ust. 1 pkt 1 powołanej ustawy przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jako okresy składkowe, okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. W myśl ust. 2 cytowanego przepisu okresy wymienione w ust. 1 pkt 1 uwzględnia się także przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe ustalone na zasadach określonych w art. 5-7 są krótsze od okresu wymaganego do przyznania renty, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Ust. 3 tego samego przepisu stanowi natomiast, iż okresów, o których mowa w ust. 1 i 2, nie uwzględnia się, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty, na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W niniejszej sprawie spornym było, czy ubezpieczony wykazał 25 lub 20-letni okres składkowy i nieskładkowy, co w istocie sprowadzało się do oceny, czy okres opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników może zostać uwzględniony uzupełniająco przy ustalaniu prawa do emerytury, wobec pobierania świadczenia przyznanego przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Sąd I instancji zaznaczył, iż jak wskazał Sąd Najwyższy, dokonując interpretacji art. 10 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, porównanie jego treści z treścią art. 15 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (tekst jednolity: Dz. U. nr 40, poz. 267 ze zm.) uzasadnia twierdzenie, że na gruncie aktualnie obowiązujących przepisów nastąpiła zmiana, polegająca na zawężeniu stażu rolniczego, który nie może być uwzględniony przy ustalaniu prawa do emerytury. Kierując się literalną wykładnią językową należy przyjąć, iż nie można uwzględnić tylko tych okresów, które zostały zaliczone do stażu ubezpieczeniowego, od którego zależało nabycie prawa do świadczenia (emerytury lub renty). Przepis art. 10 ust. 3 ustawy

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie wyłącza zatem możliwości uwzględnienia okresów pracy rolniczej w stażu składkowym, które nie zostały zaliczone do nabycia prawa do emerytury lub renty rolniczej. Nie oznacza to, że te same okresy zaliczać można dwa razy do różnych świadczeń. Te okresy, które zostały ubezpieczonemu zaliczone do nabycia prawa do renty rolniczej nie mogą bowiem zostać zaliczone do okresu, od którego zależy nabycie prawa do emerytury pracowniczej. Dla porównania Sąd Okręgowy powołał się na pogląd

wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 listopada 2009r. (I UK 168/09, LEX 570124), który w całej rozciągłości podzielił podkreślając, iż nie jest zatem wystarczające uznanie, że rolniczy organ rentowy uwzględnił cały okres prowadzenia gospodarstwa rolnego przy ustalaniu renty rolniczej. Konieczne jest ustalenie, jaki okres pracy rolniczej ubezpieczonego (prowadzenia gospodarstwa rolnego) powinien być uwzględniony do nabycia prawa do renty rolniczej przez ubezpieczonego, zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2008r., nr 50, poz. 291 ze zm.) -

w brzmieniu obowiązującym w dacie nabycia przez ubezpieczonego prawa do świadczenia - renta inwalidzka rolnicza przysługiwała ubezpieczonemu, który był długotrwale niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym, jeżeli podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu co najmniej przez okres 20 kwartałów - jeżeli niezdolność ta powstała w wieku powyżej 30 lat i jeśli powstanie tej niezdolności przypadało na okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu lub okres 18 miesięcy od dnia ustania ubezpieczenia, z zastrzeżeniem ust. 3.

W myśl ust. 3 art. 21 tej samej ustawy, jeżeli ubezpieczony stał się długotrwale niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym przed okresem podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu albo przed okresem zaliczonym do tego okresu, renta inwalidzka przysługiwała, o ile okresy te wynosiły co najmniej 20 kwartałów i przypadały w ciągu ostatnich 10 lat przed zgłoszeniem wniosku o rentę inwalidzką.

W przypadku wnioskodawcy nabycie prawa do renty inwalidzkiej było więc niewątpliwie uzależnione od posiadania tego 5-letniego okresu.

Zdaniem Sądu Okręgowego, oceny uprawnień ubezpieczonego do emerytury z systemu ubezpieczeń społecznych, nie można oceniać bowiem przy uwzględnieniu stanu wynikającego z przyznanej mu emerytury rolniczej.

Na podstawie art. 22 ust. 3 wspomnianej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonej decyzji, jak i w dacie zamknięcia rozprawy) osobom pobierającym renty rolnicze z tytułu niezdolności do pracy, które osiągnęły wiek 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn, przyznaje się z urzędu emeryturę rolniczą w wysokości nie niższej od dotychczas pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli osoba ta spełnia warunki określone w art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy (tj. podleganie ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat).

Taką też decyzję z urzędu wydała w odniesieniu do ubezpieczonego Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Odwołujący nie dokonał w tym zakresie żadnego wyboru. Świadczenie to nie zostało przyznane na jego wniosek, a wyłącznie z urzędu od 1 sierpnia 2012r. decyzją z dnia 13 lipca 2012r., a więc wydaną jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego.

Sąd podkreślił przy tym, iż ubezpieczony wniosek o emeryturę z systemu powszechnego złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych przed uprawomocnieniem się decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zaznaczył także, iż warunkiem przyznania renty rolniczej, poza niezdolnością do pracy, było wykazanie co najmniej 5 lat (20 kwartałów) ubezpieczenia emerytalno-rentowego przypadającego w ciągu ostatnich 10 lat przed zgłoszeniem wniosku

o rentę. Odwołujący wniosek o rentę rolniczą złożył w dniu 19 stycznia 1994r.,

a zatem staż ten musiał przypadać w okresie od 21 stycznia 1984r. do 19 stycznia 1994r. Tym samym dla uzyskania przez niego prawa do renty wystarczający był np. okres od stycznia 1985r. do 31 grudnia 1989r., czy też każdy inny w tym dziesięcioleciu. Z punktu widzenia prawa ubezpieczonego do emerytury z funduszu ubezpieczeń społecznych obojętne jest bowiem, który to będzie okres.

W ocenie Sądu I instancji, nie ma żadnego znaczenia dla ustalenia prawa do emerytury z systemu ubezpieczeń społecznych, które okresy zostały uwzględnione do obliczenia wysokości świadczenia z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Fakt, iż cały okres ubezpieczenia rolniczego od 1 stycznia 1978r. do 31 marca 1994r. został uwzględniony do obliczenia części składkowej emerytury nie oznacza, iż w całości warunkował on prawo ubezpieczonego do tego świadczenia. Jedynie wskazany wcześniej 5-letni okres jest interesujący w sprawie pod kątem prawa odwołującego do emerytury z funduszu ubezpieczeń społecznych i tylko tego okresu z mocy art. 10 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnia się przy obliczaniu stażu na potrzeby emerytury z funduszu ubezpieczeń społecznych.

Oczywiście na podstawie art. 11 powyższej ustawy nie podlegają dwukrotnemu zaliczeniu okresy dublującej się pracy zarobkowej i opłacania składek na ubezpieczenie rolnicze, co w niniejszej sprawie dotyczy okresu od 1 stycznia 1978r. do 31 marca 1982r.

Na staż emerytalny odwołującego składają się zatem, jako składkowe, okresy zatrudnienia od 1 września 1963r. do 30 kwietnia 1976r. w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w C., w tym okres służby wojskowej od 15 października 1967r. do 23 października 1969r. (12 lat i 8 miesięcy) oraz od 4 maja 1976r. do 31 marca 1982r. w Hucie "C." (5 lat, 10 miesięcy i 28 dni), tj. łącznie 18 lat, 6 miesięcy i 28 dni. Uzupełniająco natomiast podlegają uwzględnieniu, oczywiście w zakresie niezbędnym do uzupełnienia wymaganego okresu, okresy ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składki od 1 kwietnia 1982r. do 31 marca 1994r. w wymiarze 7 lat, tj. po wyłączeniu 5 lat koniecznych do uzyskania prawa do renty rolniczej.

Na marginesie Sąd Okręgowy zauważył, nic nie stoi także na przeszkodzie uwzględnieniu odwołującemu do stażu uzupełniającego w niezbędnym zakresie również okresu w gospodarstwie rolnym rodziców od 16 lipca 1963r. do 31 sierpnia 1963r. (1 miesiąc i 16 dni) w myśl art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd ten zwrócił nadto uwagę, iż art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pozwala uzupełnić okresy składkowe i nieskładkowe okresami pracy w gospodarstwie rolnym do rozmiaru najbliższego (kolejnego) stażu okresów składkowych i nieskładkowych w zakresie wymaganym i koniecznym do nabycia określonych uprawnień emerytalnych, co oznacza, iż jeśli okresy składkowe i nieskładkowe nie przekraczają w przypadku kobiety 15, a w przypadku mężczyzny 20 lat, możliwe jest ich uzupełnienie okresami wskazanymi w art. 10 ust. 1 ustawy jedynie w celu nabycia prawa do tzw. niepełnej emerytury na podstawie art. 28 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Dopiero w przypadku, gdy okresy składkowe i nieskładkowe przekraczają 15 lat dla kobiet i 20 lat dla mężczyzn, możliwe jest ich uzupełnienie okresami, o jakich mowa w art. 10 ust. 1 ustawy, dla nabycia pełnych uprawnień emerytalnych (por. jednolite w tym względzie stanowisko Sądu Najwyższego wynikające z wyroków z dnia 11 stycznia 2011r., I UK 246/10, LEX nr 738534, z dnia 3 grudnia 2004r., II UK 59/04, OSNP 2005, nr 13, poz. 195, z dnia 5 września 2008r, II UK 364/07, OSNP 2010, nr 1-2, poz. 23 oraz z dnia 24 września 2009r., II UK 19/09, LEX nr 559947).

Ubezpieczony legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze 18 lat, 6 miesięcy i 28 dni, a więc krótszym niż 20 lat, stąd nabywa uprawnienie jedynie do emerytury na podstawie art. 28 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Uwzględniając powyższe, Sąd I instancji na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł o zmianie zaskarżonej decyzji.

Apelację od przedstawionego orzeczenia wywiódł organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości.

Powołując się na zarzut:

1) naruszenia przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. poprzez błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie, że ubezpieczony udowodnił posiadanie wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, a w konsekwencji

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, tj. art. 27 i 28 w związku z art. 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) i przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury w ustawowej wysokości, począwszy od 16 lipca 2012r., mimo braku przesłanek do takiego rozstrzygnięcia,

- skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu podniósł, iż pismem z dnia 3 września 2012r. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w C. poinformowała, iż przy rozpatrzeniu uprawnień do renty rolniczej ubezpieczonego uwzględniono okres prowadzenia gospodarstwa rolnego od 1 stycznia 1978r. do

31 marca 1994r. Nadto pismo to zawierało informację, iż B. W. opłacił składkę na ubezpieczenie społeczne rolników w okresie od 1 stycznia 1978r. do

31 marca 1994r., do ustalenia wysokości świadczenia rentowego zaliczono okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników w okresie od 1 stycznia 1978r. do 31 marca 1994r., B. W. pobierał rentę z tytułu niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym w okresie od 1 października 1993r. do 31 lipca 2012r., a od 1 sierpnia 2012r. przyznana mu została z urzędu emerytura rolnicza.

Zdaniem organu rentowego nie zachodzą podstawy do negowania informacji zawartych w powołanym wyżej piśmie, w tym odnośnie tego, że przy rozpatrzeniu uprawnień do renty rolniczej ubezpieczonego uwzględniono cały okres prowadzenia gospodarstwa rolnego, tj. od 1 stycznia 1978r. do 31 marca 1994r.

W toku postępowania Sąd dokonał natomiast ustaleń wynikających ponad decyzję Kasy Rolniczego Ubezpieczeń Społecznych przyznającą ubezpieczonemu prawo do renty rolniczej odnośnie okresów, od których zależało prawo B. W. do renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przedmiotowa decyzja nie wskazywała bowiem konkretnych okresów, które zostały zaliczone do tych, od których zależało prawo ubezpieczonego do świadczenia rentowego.

Apelujący wskazał nadto, iż art. 10 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowi, iż nie uwzględnia się okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty, na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników. Ustawodawca nie mówi natomiast w cytowanym przepisie o okresach, od których zależy w niezbędnym (koniecznym i konkretnie ustalonym) zakresie prawo do emerytury lub renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W związku z powyższym, w ocenie organu rentowego, nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu, zgodnie z którym do stażu ubezpieczonemu należy uwzględnić okres ubezpieczenia społecznego rolników, za który opłacono składki od 1 kwietnia 1982r. do 31 marca 1994r. (w wymiarze 7 lat, tj. po wyłączeniu 5 lat koniecznych do uzyskania prawa do renty rolniczej).

Nadto skarżący wskazał, iż przywołany przez Sąd wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2009r. (I UK 168/09) jest orzeczeniem jednostkowym i linia orzecznicza w przedmiotowej kwestii nie jest ugruntowana.

Zdaniem organu rentowego, Sąd uwzględniając ubezpieczonemu okres ubezpieczenia społecznego rolników naruszył uregulowania zawarte w art. 10 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W przypadku natomiast odmowy uwzględnienia ubezpieczonemu okresu ubezpieczenia społecznego rolników, nie legitymuje się on okresem składkowym i nieskładkowym wskazanym w art. 27 oraz art. 28 cytowanej wyżej ustawy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasłużyła na uwzględnienie.

Przedmiot niniejszej sprawy stanowią uprawnienia B. W. do emerytury, sprowadzając się do oceny, jak trafnie przyjął Sąd I instancji, czy legitymuje się on okresem składkowym i nieskładkowym wymaganym do nabycia prawa do przedmiotowego świadczenia w oparciu o art. 28 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r., nr 153, poz. 1227 ze zm.).

W szczególności spornym pozostawało przy tym, czy będące udziałem ubezpieczonego okresy składkowe obejmujące jego zatrudnienie: od 1 września 1963r. do 30 kwietnia 1976r. w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w C. oraz od 4 maja 1976r. do 31 marca 1982r. w Hucie "C." w C., tj. w łącznym wymiarze 18 lat, 6 miesięcy i 21 dni, podlegają uzupełnieniu o okres opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników od 1 stycznia 1978r. do 31 marca 1994r.

Stosownie bowiem do treści art. 10 ust. 1 cytowanej ustawy, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Po myśli ust. 3 tego samego przepisu, okresów, o których mowa w ust. 1, nie uwzględnia się jednak, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty, na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Stanowiąca cel regulacji przewidzianej w omawianym art. 10 cytowanej ustawy możliwość uzupełnienia okresów brakujących do nabycia prawa do świadczeń w ramach systemu powszechnego oznacza tym samym, iż niedopuszczalnym jest doprowadzenie do sytuacji, w której te same okresy byłyby podstawą ustalenia prawa w systemie rolniczym oraz powszechnym (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 maja 2007r., II UK 164/06, OSNP 2008, nr 11-12, poz. 172 oraz z dnia 4 listopada 2009r., I UK 168/09, LEX nr 570124).

Wypada także przypomnieć, iż z mocy art. 11 cytowanej ustawy, jeżeli okresy, o których mowa w art. 6, 7 i 10, zbiegają się w czasie, przy ustalaniu prawa do świadczeń określonych w ustawie uwzględnia się okres korzystniejszy.

Wobec faktu, iż ubezpieczony do 31 marca 1982r. pozostawał w zatrudnieniu, dla stanowiących przedmiot niniejszego sporu uprawnień do emerytury, istotnym mógł pozostać zatem okres ubezpieczenia społecznego rolników, za który opłacono stosowne składki jedynie od 1 kwietnia 1982r. do 31 marca 1994r.

Bezspornym jest jednak, iż poczynając od 1 października 1993r. B. W. pobierał rentę rolniczą przyznaną na stałe.

Zgodnie z treścią art. 21 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym (tekst jednolity: Dz. U. z 2008r., nr 50, poz. 291 ze zm.) - w brzmieniu obowiązującym w dacie przyznania ubezpieczonemu prawa do renty rolniczej - renta inwalidzka rolnicza przysługiwała ubezpieczonemu, który był długotrwale niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym, jeżeli podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu co najmniej przez okres 20 kwartałów, jeżeli długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym powstała w wieku powyżej 30 lat, a nadto jeśli powstanie tej niezdolności przypadało na okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu lub okres 18 miesięcy od dnia ustania ubezpieczenia. Jeżeli natomiast ubezpieczony stał się długotrwale niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym przed okresem podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu albo przed okresem zaliczonym do tego okresu, renta inwalidzka przysługiwała, o ile okresy te wynosiły co najmniej 20 kwartałów i przypadały w ciągu ostatnich 10 lat przed zgłoszeniem wniosku o rentę inwalidzką. Wspomniany okres 20 kwartałów podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, winien był przy tym przypadać w ciągu ostatnich 10 lat przed zgłoszeniem wniosku o rentę inwalidzką rolniczą, a jeżeli zainteresowany w chwili zgłoszenia wniosku nie prowadził działalności rolniczej - przed dniem powstania długotrwałej niezdolności do pracy rolniczej.

Jak wynika z akt Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w C. ubezpieczony wystąpił z wnioskiem o rentę inwalidzką rolniczą w dniu 19 stycznia 1994r., w dalszym ciągu prowadząc działalność rolniczą, w związku z czym, jak słusznie uznał Sąd Okręgowy, wymagany do przyznania renty inwalidzkiej rolniczej okres 20 kwartałów podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, przypadać musiał na ostatnie 10 lat obejmujące okres od 19 stycznia 1984r. do 18 stycznia 1994r., co w konsekwencji oznacza także, iż już jedynie wcześniejszy okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, tj. od

1 kwietnia 1982r. do 31 grudnia 1983r., czyli w wymiarze 1 roku i 9 miesięcy, jako pozostający bez jakiegokolwiek znaczenia dla nabycia przez B. W. renty inwalidzkiej rolniczej, również zdaniem Sądu Apelacyjnego, faktycznie podlegał uwzględnieniu w zakresie niezbędnym do uzupełnienia krótszego niż wymagane 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych warunkujące przyznaniem emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń, bez potrzeby czynienia dywagacji, które z 20 kwartałów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z dziesięciolecia od 19 stycznia 1984r. do 18 stycznia 1994r. rzeczywiście przyjęto do przyznania mu prawa do renty inwalidzkiej rolniczej.

Powyższej oceny nie zmienia przy tym okoliczność, iż powyższy okres od 1 kwietnia 1982r. do 31 grudnia 1983r. został zaliczony przy ustalaniu wysokości renty rolniczej ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny stoi bowiem na stanowisku, iż literalna wykładnia art. 10 ust. 3 powołanej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie wyłącza możliwości uwzględnienia okresów ubezpieczenia społecznego rolników,

za które zostały opłacone składki na to ubezpieczenie, które nie zostały zaliczone do nabycia prawa do rolniczej emerytury lub renty, co nie oznacza oczywiście, iż te same okresy można zaliczać dwa razy do różnych świadczeń (por. cytowany wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2009r., I UK 168/09).

Wbrew jednak odmiennemu pogładowi Sądu I instancji, rozstrzygając o prawie odwołującego do spornej w sprawie emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń, nie można pomijać, iż decyzją z dnia 13 lipca 2012r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego - poczynając od 1 sierpnia 2012r. - z urzędu przyznał ubezpieczonemu emeryturę rolniczą w wysokości dotychczas pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy.

Jakkolwiek bowiem przyznanie B. W. emerytury rolniczej nastąpiło z urzędu, miało to miejsce jeszcze przed wydaniem decyzji kontrolowanej

w rozpatrywanym przypadku - na mocy decyzji, która wskutek jego bezczynności -

w dacie wydania zaskarżonego wyroku, była decyzją ostateczną i jako taka nie mogła pozostać poza sferą zainteresowania Sądu Okręgowego.

Nie może ująć wszak uwadze, iż wedle art. 22 ust. 3 przywołanej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, osobom pobierającym renty rolnicze z tytułu niezdolności do pracy, które osiągnęły wiek emerytalny określony w art. 19 ust. 1a

i 1b, tj. 65 lat w przypadku mężczyzny, przyznaje się z urzędu emeryturę rolniczą w wysokości nie niższej od dotychczas pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli osoba ta spełnia warunki określone w art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy, który do dnia 31 grudnia 2012r. przewidywał, iż emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20, w ust. 1 stanowiącego, iż do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983r.;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Według natomiast ust. 2 tego samego przepisu okresów, o których mowa w ust. 1, nie zalicza się do okresów ubezpieczenia, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów.

Mimo zatem, iż art. 22 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w przypadku osób pobierających renty rolnicze z tytułu niezdolności do pracy, przewiduje przyznanie z urzędu, po osiągnięciu wieku emerytalnego, emerytury z urzędu, uzależnia jednocześnie jej przyznanie od spełnienia warunku posiadania stosownego okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, który dla mężczyzny wynosi 25 lat.

Nie budzi tymczasem jakichkolwiek wątpliwości, iż B. W. legitymuje się przedmiotowym okresem znacznie krótszym niż wymagane 25 lat, albowiem ubezpieczeniu społecznemu rolników podlegał jedynie w okresie od 1 stycznia 1978r. do 31 marca 1994r., tj. przez 16 lat i 3 miesiące, co oznacza, iż nabycie przez niego prawa do emerytury rolniczej było możliwe wyłącznie przy zaliczeniu do okresów, o których mowa w art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników określonych w art. 20 ust. 1 pkt 3 tej samej ustawy okresów, od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi, czyli okresów zatrudnienia od 1 września 1963r. do 30 kwietnia 1976r. oraz od 4 maja 1976r. do 31 grudnia 1977r.

Jednocześnie jednak zaliczenie wymienionych wyżej okresów zatrudnienia do prawa do emerytury rolniczej wykluczało ich uwzględnienie przy rozpatrywaniu uprawnień do emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń, na co jednoznacznie wskazuje treść cytowanego art. 20 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Omawiane rozwiązania prawne realizują bowiem zasadę jednego świadczenia w przypadku posiadania niepełnego ubezpieczenia pracowniczego lub rolniczego, co dla sytuacji takich jak w przypadku ubezpieczonego, wyraża się właśnie w możliwości zaliczenia jako uzupełniających okresów ubezpieczenia z jednego systemu w drugim, zaś uzyskanie prawa do emerytury w danym systemie wyklucza możliwość późniejszego wyboru emerytury w drugim systemie.

W konsekwencji też przyznanie ubezpieczonemu decyzją z dnia 13 lipca 2012r. emerytury rolniczej, nabycie której uzależnione jest od uwzględnienia, obok okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, także okresów ubezpieczenia pracowniczego, zdaniem Sądu Apelacyjnego, prowadzi do oczywistego wniosku, iż podjęte przez niego w dniu 19 lipca 2012r. starania

w przedmiocie przyznania prawa do emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń, istotnie nie mogą przynieść pożądanego skutku, gdyż sprzeciwia się temu bezpośrednio regulacja art. 10 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 20 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Na marginesie zwrócić należy uwagę, iż o ile w przypadku emerytury rolniczej przyznanej w oparciu o art. 22 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, jej wysokość nie może być niższa od dotychczas pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy, o tyle emerytury, dla której podstawę stanowi art. 28 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, po myśli art. 54 tej samej ustawy, nie podwyższa się do kwoty najniższej emerytury.

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Apelacyjny uznając apelację organu rentowego za uzasadnioną, na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok orzekając jak w sentencji.

/-/SSO del. G. Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA A. Grymel /-/SSA L. Jachimowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JM